

Landskap: Blekinge Upptecknare: Knut Andersson, Torhamn
Härad: Östra Berättare: Per Martin Andersson, "
Socken: Torhamn Berättarens yrke: f. d. fiskare
Uppteckningsår: 1965 Född år 1882 i Ungskäll, Torhamns socken

Krokfiske. s. 1-16
(teckn. sid. 16.)

LUF 67

LUF 67

Krokfiske.

I södra Östersjön har förr förekommit ett intensivt fiske med lörskrok. Numera har de allra flesta fiskare gått över till krälfiske. På Hasslö, Skurkö, från Torhamn och Sandhamn t. ex. utgår fiskarna med sina stora krälare på krälfiske efter lörsk och sill. Östra skärgårdens fiskebåtar är mestadels mindre än krälare, det är s. k. "knubbar". En krälare finns dock på Tullängen. Fisket med lörskkroken var förr av mycket stor betydelse för östra skärgårdens folk, men det bedrivs nu i mindre omfattning. Till till bete togs i sillgarnen, sillen skars i bitar, samt "stockskrokar", bitarna av sill sattes på krokarna. En sådan sillbit kallades en "betesage".

2/4-65

Ålaskrokar.

Fiskarena i Torhamns skärgård har så långt man kan minnas (och hört berättas) bedrivit fiske med ålaskrokar. Detta fiske bedrivs sommartid, då vattnet är varmt. Som bete till ålaskrokarna brukades (och brukas fortfarande) mask och råkor.

Fiskarena tillverkade själva sina "ålaskrokahundra". 100 st. krokar fanns hängande i "loft" på varje rev = 1 ålaskrokahundra. Fiskarena sade att de "redde" ålaskrokar d. v. s. tillverkade ålaskrokar. De använde 18-trådigt bomullsgarn ^(till rev), men även 15-trådigt bomullsgarn användes till ålaskrokar ^(till rev).

Tafsarna "snoddes" = tvinnades av bomullsgarn. 75 cm. (omkring) var längden mellan "lofsen", "lofsens" längd omkring 20 cm.

^(fabriksgjorda)
Krokarna var förr även ålacrokar av
mässing, men så har det ju alltid
 varit vanligt med fabriksgjorda krokar
 på dessa ålacrokar, som vi minns
 stod (Fabrikert i Norge) fortinnet.
 Krokarna "klinktes i" d. v. s. öglan
 på kroken öppn. vanligen med en liten
 lång, och kroken fästes vid "fästet", öglan
 böjdes så tillbaka i vanl. läge med
 längen. Dessa "iklinkta" fästas fästes
 sedan vid ålareven med som nämnts
 ungefär 75 cm. mellanrum mellan
 varje kops 100 krokar = 1 hundra åla-
 krokar. Krokarna "barkades" för det
 mesta, d. v. s. t. ex. ett "ålacrokahundra"
 färgades = "barkades" i "barkos" = björk-
 bark ^(vanligen) som kokades med tillsats av
 soda till en brun garvfärg.

Man "barkade" på så sätt så många
hundra man hade och forkade dem.
När sedan de skulle skaffa "bete"-
sgn till ålakraarna, så fick de
barningen leta mask, först en kväll
efter regnväder då de stora fina
daggmaskarna gick upp. Då bruka-
de det vara många fiskare ute ibland
om kvällarna och plocka mask, de
gick omkring och lyske sig med sina
stall-lyktor, och plockade mask
i en spann eller burk, som sedan
lades jord i så att masken levde.
Masken skars sedan i bitar och
sattes på krokarna detta kallades
för att "sticka" ålakraor. Tanligt
bete till ålakraarna var räkor,
räkorna hävades upp i lansen,
sjö-lång kallas här för "kove"

med särskilda "räke-hävar" som
fiskarens själva tillverkade, dessa
hävar hade långt skaft av trä.
Ålakrokarna "stacks" på eftermiddagen
och "kastades" - lades ut i sjön
efter solens nedgång, vanligen, och
drogs upp så pass tidigt som
kl. 2 - 3 på natten, vanligen sedan.
Man brukade inte vänta flera timmar
än så på grund av att då kunde
ju en del av de ålar, som fastnat
på krokarna "kvorra av" d. v. s.
sno och arbeta sig väck från krok-
arna på så sätt.

Fiske med ålakrokar förekommer
givetvis fortfarande i denna
vår skärgård om somrarna.

Flundrekrokar.

Flundrekrokarna "reddes" vanl.
av 15-brödigt bomullsgarn.

Också på flundrekrokarna var det
det cirka 75 cm. längd mellan
varje kops, och 20 cm. längd i
kopsen, samt 100 krokar i varje
"flundrekrokahundra". Flundrekrokarna
var ungefär som ålakra men
flundrekrokar som var av mässing
var lätt högliga.

Som bete till flundrekrokarna
användes tobis och sill. Man
kunde kasta flundrekrokar när
man ville om värarna redan. Tobis
drog man not efter vanl. vid Torhamns-
landet, av bl. a. skärgårdens fiskare.

Flundrekrokarna skulle man kasta i sand-
botten för det var bäst fiske.

Sid
6

Detta fiske bedrivs
fortfarande ibland
när

Torskkrokar.

Bomullsgarn (18-trådigt) användes till
mer till torskkrokar, så dessa hund-
na fanns t. ex. vanl. 120 st. torskkrok-
ar iklänkta på 22 cm. Länga tafs
cirka 1 m. Längd mellan varje
tafs vanl. Varje "torskakrokahundra"
var "kloftat" på en "kloft" d. v. s.
enkelt uttryckt en pinne med såg-
ad skära mitt i, där man "klofta-
de upp" krokarna ovanpå varandra
alla torsk-ål-flundra-krokar var
"kloftade" så, och det var ju lätt
att ha krokarna så och doppa
ner hundrat i "barkos" och färga
dem. Barkos kokades mest av
björkbark. I slutet och början
på varje "krokahundra" fanns ett

"samslag" garnet tvinnades där
(snoddes mot knäet) så att det
blev dubbelt, med dessa "samslag"
knöts så hundradena ihop hur
många man än skulle kosta.
Som bete användes sill (till fisk-
krokarna) samt även skumdom tobis.
Själva krokarna var oftast försedda
med text å föryracken. Fortinnet
el. Dobbelt fortinnet. Fabrikeret
i Norge.

Införtiden förvaras fiskkrokarna
i "burar" d. v. s. en kårar med skärar
i som rymmer ett hundra, burens
botten är gjord av ståltrådsnät,
och å denna lägges reven, och i
skårarna lägges krokarna, ett bra
sätt att sedan låta beta på dessa

krokar där de ligger klara i sina
skåror i buren, men naturligtvis
ligger dessa buvar stort rum sex
hundra till sex hundra. Sex hundra
kunde nämligen för "stickas"
(beton: på) och läggas ned på en "sjöbba"
det vill säga säga enkelt uttryckt
ett litet flake av trä, det var
ju svårare att reda ut krokarna
när de då skulle "kasta" ut
krokarna i havet från en
"sjöbba" än från en bux, enär
krokarna som läggs på en "sjöbba"
ju lättare bakade fart i
varandra och ställdes till med
brasset och försening i arbetet
med att kasta krokarna. Fabrikert
i Norge
9. Nu förekommer även forskkrokar böjda,
att fiskaren lättare skall fastna i botten.
(Dubbelt fortkrokar)

Laxakrokar.

För användes laxakrokar av rak modell (ganska stor, förhållandevis), samt tillplattad nedtill där den blev lite bredare där faset fästes och hölls kvar av den bredare delen. Nyare modell är den snedvända ogleföredda laxkroken (Fabrikert i Norge). Beke till "laxakrokarna" är bäst skarpsill = liten sill. Tassen till laxakrokarna är på senare tider långa genomskinliga nylonfäts. Laxlinorna var kraftiga grönfärgade linor. Tassen, före, var när nylon inte fanns endast gjorda av bomullsgarn, men nylonfäts, som nu finns är naturligtvis bäst.

Gäddkrokar.

Att fiska med levande bete är ju numera förbjudet.

A min skiss visar jag en Gäddkrok gjord av mässingstråd (hembjord äldre modell) denna gäddkrok användes på så sätt att den helt enkelt fräddes in genom en levande mörts mun och ut genom mörstens ansläppning kroken var gtt givetvis fästad vid en ren, som vid gäddfiske sommartid hade flöte, ^(Rok) och vinber. lid en pinne uthuggen vid ett litet hål i isen, det levande betet hade även en knäppnål i sin ^(Kroknål) rygg fästad i en tråd, på så sätt gick det levande betet och lockade gäddan att hugga.

Krokfiske.

Förr i tiden hade krokfisket större betydelse än andra fiskemetoder.

Ären fiske med sillgarn förekom ofta, samt även fiske med laxgarn-laxnät. Här i östra skärgården är det bästa när bara det är rent vatten så att fiskarna kan komma ut på sjön med något fiske. Vinterlid när isen lägger sig blir det ju sämre, men när isen blir bärkraftig på vintern går ju fiskarna ut och hugger upp hål i isen och "huttar" äl. "Huttet" är tillåtet, nu, fr. o. m 1/10 - 1/4.

För en del fiskare här ute har ju krokfisket fortfarande sin betydelse.

På senare år har fiskarna inköpt sina fiskeredskap samt material för

lillverkning av redskapen, krokarna garn
o. dyl. av Blekingefiskarens Inköps-
förening i Saltö, Karlskrona. En stor
leverantör av fiskegarn är (och har
sedan länge tillbakavärit) Persson
i Åhus, fiskredskapsaffär.

Flåv, stor sådan, förekom till att laga
in lax, som fångades i laxakrokarna.
Till, som skall användas till bete
förvaras nu ofta i kylboxar av fiskarena.
Även räkor, som användas som bete till
ålakrokarna, brukar man förvara i kylbox.
En skarpsill, som är bete till laxkrokar
sättes på hel på så sätt att man
helt enkelt hugger laxkroken tvärs
igenom sillen (in på ena sidan och ut
på andra sidan). Betet till forskkrokar
(som ju är sill skuren i små bitar) på

rättes igenom skinnet, så att brokens
udd helst skall hänga ut litet på
andra sidan. Råkor påsätts som bete
på ålekrokar, en större råka skäres
mitt av, en mindre råka sättes på
hel, hornen skäres alltid av råkorna,
när t. ex. en liten råka påsättes på
så sätt att broken sättes in vid skärten
och så låter man broken gå rakt igen-
om hela råkan fram till huvudet.
En del fiskare har byggt upp fiskebod-
ar i vilka de salt och "stack" sina
forskkrokar och andra krokar.
Annars brukade de sitta inne i sina
bostäder och sticka (när det var kallt ytc.)
Vasbygge förekom (efter vad man vet)
icke. Numera har vi ju hört talas
om att, i enskilda fall, fiskare på

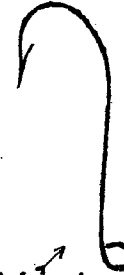
en del plåster äger och brukar drag-
markin att draga in sina torsk-
brokar med. Fiskodling förekommer
icke här i denna skärgården.
Torskberlandet här i Öderijön har
minskat med anledning av det
intensiva krälfisket av brölare från
alla länderna kring Öderijön.
Från östra skärgården har icke in-
plantering av fisk ägt rum.

Ungsfär exakt storlek i dessa krokarna.

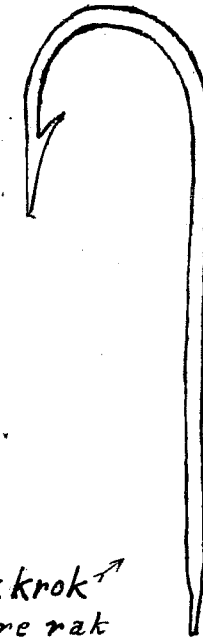
M.16206:16.

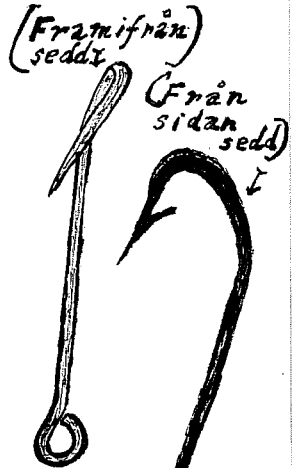
Ålakrok. (En Flundrekrok
ser likadan ut, men är något
mindre än Ålakroken)

Tonskkrok.

Laxkrok
(Äldre rak
modell)

Laxkrok
(En senare
modell, böjd åt
sidan så att laxen
lättare skulle fast-
na och bli sittande
på kroken)

Gäddkrok (Äldre modell, gjordes förr
av mässingstråd)

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Knut Andersson, 1965.
Ungskär, Tonhamn.